

Лидија Капушевска-Дракулевска

Субверзивната моќ на гротеската во расказите на Јурај Шебеста

The Subversive Power of the Grotesque in Juraj Šebesta's Short Stories

Abstract: *KAPUŠEVSKA-DRAKULEVSKA, Lidija. The Subversive Power of the Grotesque in Juraj Šebesta's Short Stories.* The subject matter of this paper is the short story collection *Triezvenie* by the contemporary Slovak author Juraj Šebesta, translated into Macedonian by the renowned Macedonian Slovakist Zvonko Taneski. The emphasis is placed on the *grotesque* as the common denominator in Šebesta's short stories, resulting in a feeling of bitterness, despondency and discomfort rather than a feeling of pleasure and cathartic laughter. Threatened identity, the fall of moral values, the deconstruction of life's ideals, the senselessness of existence, the absence of communication and mutual understanding, the feeling of alienation are all just some of the dominant determining factors shaping the particular worldview of Šebesta's heroes, otherwise quite ordinary, real people from our everyday life. Are these stories applicable to Macedonian contemporary times, and if so, how much?

Keywords: Šebesta, grotesque, short story, Slovak literature, Gjorgji Krstevski

Апстракт: *КАПУШЕВСКА-ДРАКУЛЕВСКА, Лидија. Субверзивната моќ на гротеската во расказите на Јурај Шебеста.* Предмет на овој труд е збирката раскази *Трезнење* од современиот словачки писател Јурај Шебеста, преведена на македонски јазик од страна на истакнатиот македонски словачкист Звонко Танески. Акцентот е ставен на *гротеската* како заеднички именител на расказите на Шебеста, која резултира многу повеќе со чувство на горчина, тегобност и мачнина, отколку со чувство на задоволство и катарзична смеа. Загрозениот идентитет, падот на моралните вредности, деконструкцијата на животните идеали, бесмислата на постоењето, отсуството на комуникација и меѓусебно разбирање, чувството на отуѓеност, се само некои од доминантните одредници кои го обликуваат специфичниот светоглед на јунаците на Шебеста, инаку, сосема обични, реални луѓе од нашето секојдневие. Дали и колку овие раскази се применливи и на македонското совремие?

Клучни зборови: Шебеста, гротеска, расказ, словачка литература, Ѓорѓи Крстевски

„Водечка парола на нашата доба или на младите, ако сакате, е една придавка (и прилог) од англосаксонското јазично подрачје. Таа парола гласи: да се биде cool и да се остане cool. Без оглед дали е плус 40 или минус 30. Зашто coolness не е физичка, туку психолошка категорија. Ладнокрвноста е во средиштето на значењето, но има и други конотации. Не се cool само 'позитивните' херои, туку и ликовите кои го чекаат Годо. Едните го убиваат непријателот, другите – го убиваат времето. Cool е среде потрес да се решава крстозбор, (...) cool е да конкурираш за шеф на полицијата, а како главна квалификација да ја наведеш лектиратата“ – на пример, збирката раскази *Трезнење* од Јурај Шебеста. „Да се биде cool денес е општ идеал, од 7 до 77-та година од животот. (...) Ти си cool, тоа е признание кое по важност одговара на витешко одликување во средниот век (...) само што современата титула не е ниту индивидуална ниту сталешка, туку модна и медиумска. Како и секоја

мода, таа е самодоволна. Cool е да се биде cool. Како и секоја општествено-психолошки втемелена мода, и таа се претвора во идеологија. Coolness е перфектно скроена изрека за идеологијата на рамнодушноста и немоќта – во светот кој сè повеќе му се измолкнува на здравиот разум.“¹

Токму на рамнодушноста и немоќта му е посветен филмот *Меланхолија* на Ларс фон Трир, но и расказите на современиот словачки писател Јурај Шебеста (1964) поместени во збирката со парадигматичен наслов – *Трезнење* (2005), кои имаат еден сроден сензибилитет, креираат атмосфера на апатија по углед на споменатото филмско остварување, со таа разлика што наместо планетата Меланхолија, овде обичниот живот е „заканувачка“ стапица.

Во XXI век, повеќе од кога и да е порано, водиме инстант-животи, страдаме од доса-

¹ ŽMEGAČ, Viktor. *SMS eseji*. Zagreb 2010, p. 134.

да или несоница, сеедно, комуницираме преку СМС-пораки, остваруваме флеш-средби, пријателствуваме на „Фејсбук“ и на други социјални мрежи и парадоксално, поосамени сме од кога било порано, „странци“ сме не само во околината и светот, туку и во сопствените животи, зашто „времињата се лоши“, како што ни покажува Шебеста во истоимениот расказ во кој доаѓа до буквална замена на местата на господинот З. и Непознатиот, и тоа, парадоксално, со дозвола на главниот јунак (господинот З.). Традиционалното словачко (би додала и словенско) гостопримство – да се пушти дома непознат човек, да се нахрани и да му се даде покрив над глава, доведува до драматично финале, до негово буквално одомаќинување во станот на неговиот добротвор:

„Кога еднаш (...) се врати дома (...) господинот З. не можеше да отклучи. Зар некој ја променил бравата? Десетина пати потрча низ скалите за да провери дали гори светлото во неговиот стан. Најпосле почна да чука на вратата со тупаници.

Зад резето од вратата се појави лицето од пријателот. ’Повелете, што сакате кога толку силно чукате?’

’Ви е не ме препознавате?’

’Мора да се работи за грешка, во животот ве немам видено.’

Господинот З. за секој случај ја погледна плочката со името на вратата.

’Ама јас живеам овде’, пропелтечи.

’Тоа само ви се чини, дедо. Мора да сте го погрешиле влезот или можеби целиот блок, а можеби сте и во друг град. Овде живее господинот З. со сопругата и со синот, а тоа сум, со ваша дозвола, јас.’²

Љубомир Фелдек во поговорот кон македонското издание на *Трезнење* на Шебеста во превод на Звонко Танески, расказот „Времињата се лоши“ го смета за вонреден пример на *апсурдна метафора*, присутна низ историјата на книжевноста од бајките, преку Гогољ и Кафка, сè до Чезаре Заватини, Бекет и Јонеско.³ Од друга страна, споменатиот расказ може да се доведе во корелација со расказот „Гости“ од современиот македонски автор Ѓорѓи Крстевски (1981), поместен во неговата дебитантска книга *Обични и необични приказ-*

ни (2011), речиси целата посветена на денес сè попопуларната форма – кус кус расказ. „Се појавија од никаде, ненајавено. Рекоа дека ме познаваат и, без да ги поканам, влегоа во мојот дом“ – со оваа ситуација „in medias res“ нараторот ја започнува приказната во расказот на Крстевски, за по „инвазијата“ на „гостите“ кои бескрупулозно го запоседнуваат неговиот едноособен стан, тој да избега оттаму и во финалето да изјави: „Сега барам нов дом, нов град, нов живот. Којзнае дали ќе најдам“.⁴

Очигледна е истата апсурдна ситуација во која ќе се најдат главните ликови во обата споменати раскази, дури и самата атмосфера, која провејува и кај Шебеста и кај Крстевски, се одликува со еден мошне сроден сензибилитет, загрозувачки во однос на местото на субјектот во животот и во светот. Оттаму и имплицитното сугерирање на релативноста и непостојаноста на нештата, пред сè на материјалното кое, по правило, се рефлектира и на психолошко ниво, зашто губењето на домот, на пример, резултира со состојба на растроеност, несигурност, невдоменост, неприпадност..., состојби кои, во крајна инстанца, доведуваат до дезинтеграција на идентитетот. Во услови на нарушен интегритет, во човекот, како што вели Михаил Бахтин, „се отвораат можностите на некој друг човек и на некој друг живот, тој ја губи својата завршеност и еднозначност, престанува да се совпаѓа со самиот себеси“.⁵

Токму таков е исходот во расказите на Шебеста и на Крстевски: протагонистот на Шебеста завршува со нервно растројство, а јунакот на Крстевски продолжува да бара нов дом, но со експлицитно изразен сомнеж во вид на прашање-констатација: „Којзнае дали ќе најдам?!“ Почетната бизарна, апсурдна, речиси наивна, дури и комична ситуација во обата расказа добива драматично, застрашувачко финале. Во расказот „Гости“ на Крстевски отсуствува свеста за двојството на сопствената личност (присутна кај Шебеста), иако темата на двојникот е честа негова преокупација, но во некои други раскази, како на пример, во расказите: „Повик“ и „Двојник“, во кои доаѓа до раслојување на личноста на Јас и Другиот, при што едниот останува заробен во рамката на огледалото, а другиот – продолжу-

² ШЕБЕСТА, Јурај. *Трезнење*. Скопје 2014, стр. 104.

³ ФЕЛДЕК, Љубомир. Црниот оптимизам на Јурај Шебеста. In ШЕБЕСТА, Јурај. *Трезнење*, стр. 124, 125.

⁴ КРСТЕВСКИ, Ѓорѓи. *Обични и необични приказни*. Скопје 2011, стр. 60.

⁵ ВАХТИН, Mihail. *Problemi poetike Dostojevskog*. Beograd 1967, str. 179.

ва да го живее реалниот живот, многу слично како кај Шебеста; или во расказот „Многу кратка приказна“ во кој „обичниот необичен“ г. Апсурд ја диригира промената на идентитетот на една девојка во време и простор: таа спие и сонува дека остарела, па наутро навистина се буди како старица. Исходот во споменатиот расказ на Крстевски претставува вистински триумф на апсурдната метафора, исто како и кај Шебеста!

На рецепциски план, апсурдната метафора имплицира своевидна симфонија на смеа и морници. Токму таа симбиоза на диспаратни и хетерогени елементи, тој хибрид на смешното и страшното ѝ е својствен на гротеската. Гротеската, според Волфганг Кајзер, се раѓа од спојот на хуморното и страшното, таа е илустративна за „разорната идеја на хуморот“ (Жан Паул). И уште: хуморот и стравот суверено се однесуваат кон животот, кон добро познатиот свет, преобликувајќи го, очудувајќи го и стилизирајќи го до степен на непрепознатливост. Светот на кој сме навикнати одеднаш се преобразува во нешто друго; тој станува отуѓен и апсурден, бидејќи гротескното начело го нарушува востановениот ред на нештата, „оттргнувајќи ни го тлото под нозете“⁶, значи доаѓа до губење ориентација, стабилност и сигурност на субјектот. Гротеската, всушност, ни нуди еден необичен, изместен, сатиричен поглед на светот.

Во оваа смисла, илустративен е расказот „Прашања на животот и смртта“ во кој Шебеста мајсторски си поигрува со агенциите за животното осигурување и нивните апсурдно повољни понуди, според кои најдобро е да се умре што побргу по склучувањето на договорот; или расказот „Записник од состанокот на раководството на крематориумот“ во кој докторите на науки и магистри дискутираат за состојбите во фирмата, за маркетингот и кампањата за поголем промет, за стручното усовршување во странство, се сумираат резултатите од повеќегодишното истражување (на животниот стандард, вработеноста/невработеноста, здравствената едукација на популацијата, пензионирањето, политичкото уредување и сл.), се бијат копја околу новите технологии на кремирање со сулфурна киселина, се даваат аргументи „за“ и „против“, бидејќи, како што се вели, „не е лесно да се промени

начинот на размислување на луѓето“, а „од друга страна, фирмата не би требало да го попречува развојот“,⁷ се изнесуваат мислења за начинот на именување на членовите на управата (според квалификации, а не по политички клуч) итн. Овој расказ фасцинира со полиперспективноста, со многустраните преносни значења и со богатството на алузии. И уште: расказот покажува дека функцијата на гротеската е во т.н. „когнитивен пресврт“. Се работи, всушност, за *претерување/преувеличување* како клучна одлика на гротеската која резултира многу повеќе со чувство на горчина, тегобност и мачнина, отколку со чувство на задоволство и катарзична смеа. Оттаму и сурово вистинитата, но и егзистенцијалистички парадоксалната констатација на еден од ликовите: „во кремирањето важи едно основно правило: колку повеќе живи, толку повеќе мртви“.⁸

Споменатиот расказ е парадигматичен и во поглед на креирање гротескни ликови. Шебеста зборува, иронизира и си игра преку имињата на своите јунаци: присутните, д-р Пепелович, д-р Ковчеговски, д-р Запалена, м-р Труповска, пријавено отсутниот д-р Урнај, или посредно присутните преку споменување, д-р Обдукцис и господинот Ракијадис. Патем речено, оваа постапка на креирање гротескни ликови ни е позната од расказите на големиот мајстор на гротеската – Н. В. Гогољ. „Предметувањето“ на имињата на јунаците, таа „фонетска гротеска“ кај Гогољ (како што ја именуваат критичарите) упатува на обични, банални, тривијални ликови, на ликови без содржина, статични, инертни, неинвентивни и автоматизирани; тие ги антиципираат идните јунаци на еден Франц Кафка или на Данил Хармс, но и на Јурај Шебеста. „Соголениот“ јунак кај Гогољ е повеќе карикатура, „скаменета поза“, скица за лик, отколку лик; обичен човек истргнат од мноштвото, без содржина и лице, впрочем, многу слично на „малите“ луѓе во „малата“ средина што ги одбира, набљудува и слика Шебеста во своите раскази, во согласност со својата авторска филозофија – интересот за обичното и секојдневното, навидум баналното.

Инаку, токму Гогољ, големиот книжевен претходник на Шебеста, умееше на еден неповторлив начин да ја покаже субверзивна-

⁶ КАЈЗЕР, Волфганг. *Гротеска у сликарству и песничству*. Нови Сад 2004, стр. 77.

⁷ ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 122.

⁸ ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 118.

та моќ на комичното. Класични остварувања во оваа смисла се неговите култни раскази: „Нос“, „Записите на умоболниот“ или бурлеската „Расказ за тоа како се скарале Иван Иванович и Иван Никифорович“, која завршува со една изјава на апатија, зачмаеност, очај, или *spleen* (кажано со речникот на Бодлер): „Здодевно е на овој свет, господа“.

Типично словенската меланхолија, болеста на нашето време, изгледа неискупувачки и во расказите на Јурај Шебеста. Минијатурата „Хороскоп“, во духот на својата пророчка природа, на пример, напишана во облик на директно обраќање до другиот, сугестивна според градацијата на негативните категории типични за судбината на сечие постоење (во смисла: ќе ве избркаат од работа, жената ќе ве напушти, ќе ослабите од напад на жолчка и од ревматски тегоби, телото постепено ќе ви се вкочани, засекогаш ќе останете прикован во количка, во старскиот дом децата веќе нема да ве посетуваат, од жал ќе ве стрефи излив), завршува со една бизарна констатација: „Како црв, кој се храни со трупови, ќе имате многу повеќе успех. Многу повеќе. Многу повеќе...“⁹

И повторно алузии на македонскиот автор Ѓорѓи Крстевски, конкретно на неговиот кус кус расказ „Животот на Фросина“, според кој животот се протега од изводот од матичната книга на родените – „до старечки дом на крајот од градот на крајот од светот на крајот“¹⁰; или на расказот „Роман“ кој во целост гласи: „Се роди. Растеше во просечно семејство. Се заљуби. Се разочара. Се омажи. Роди дете. Се вработи. Се досадуваше. Остаре. Умре.“¹¹ Животот е толку едноличен, банален, монотон, напосто – „клише“. Бескрајна приказна – би рекол Михаил Енде. Суштината на споменатата, навидум помирливост со неминовниот триумф на смртта, сепак, е во нешто друго: во гротеската, во специфичниот хумор кој го практикуваат и Шебеста и Крстевски. Нивниот хумор е одговор на бизарната стварност, тој е своевидна терапија, многу почесто е „црн“ отколку лесен и забавен. Очигледно, хуморот и гротеската се моќно оружје за излез од зачмаеноста на секојдневјето, одбранбен механизам, тие дејствуваат „отрезнувачки“ за поединецот, му помагаат

да се соочи со депресијата, но не ретко, имаат улога и на коректив на стварноста, преку некој вид нејзина гротескна транспозиција. Од друга страна, можат да бидат и во служба на самата нарација, во смисла на потрага по нов наратив или експеримент, игра со формата. Кај обајцата раскажувачи се среќава интересна идеја за приказна што се развива наназад: „Гротеска наназад“ на Шебеста и „Расипаниот часовник“ на Крстевски. Овие раскази се податливи за една компаративна согледба токму на ниво на споменатата лудистичка постапка. Приказната се премотува наназад, па ликовите кај Шебеста „си заминуваат во минатото на своите животи“¹² додека, пак, приказната за девојката од расказот на Крстевски се движи нанапред до извесна точка во времето кога часовникот одеднаш се расипува и кога стрелката почнува да се врти во обратна насока, па и приказната почнува да се враќа, сè до влезната рамка во расказот која станува излезна на крајот, а која, парадоксално, упатува на констатацијата за „запрено време“ или време кое не минува: „Девет минути пред полноќ е“.¹³ Трансферот од обичното во необичното во овие раскази е спонтан и суптилен, а сепак, ликовите остануваат заробени во некој меѓупростор и меѓувреме.

Може да се рече дека заеднички имињетел на расказите на Шебеста (но и на нашиот Крстевски) е вкусот за бизарното, необичното, ексцентричното, чудното, настраното... Авторот свесно и со предумисла како да сака да биде наспроти востановениот ред на нештата, да го промовира начелото на абнормалното наместо нормалното, на дисхармоничното наместо хармоничното, на перверзното наместо идиличното, на гротескното наместо возвишеното... Целта е да го провоцира вкусот на потенцијалниот читател, да го измести од колосекот на вообичаеното прозаично, банално, монотонно секојдневие и од удобната фотелја за читање, да го шокира и да го поттикне на полемика со вредностите на нималку розовата реалност. Се работи за она специфично чувство именувано од страна на Фројд како „вознемирувачко необично“, кое навидум нема допирни точки со естетското задоволство во кантовска смисла на зборот, но кое, сепак, во крајна инстанца, е во функција на принципот на катарзичност. Тоа е „катарза

⁹ ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 21.

¹⁰ КРСТЕВСКИ, *Обични и необични*, стр. 25.

¹¹ КРСТЕВСКИ, *Обични и необични*, стр. 46.

¹² ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 14.

¹³ КРСТЕВСКИ, *Обични и необични*, стр. 103, 106.

на баналноста“, според терминологијата на Бахтин, во смисла на антиципација на алогичното и баналното како клучни за нашето малечко постоење.

Илустративен во оваа смисла е драмскиот дијалог на Матуш со психологот во расказот „Импровизации на гитара“; велите „драмскиот“, со оглед на тоа што театарот е голема инспирација за Шебеста, негова љубов и вокација (со оглед на фактот дека завршил студии по естетика и теорија на драмската уметност). Тој често користи драмска структура во своите раскази со поделба на улоги, дијалози, дијаскалии:

„Матуш: Тоа што мене најмногу ме плаши е зачмаеноста, убивачкото секојдневие. Како да се побегне од него, а човек да не полуди? Нашиот начин на размислување, јазикот. Излитени фрази. Госпoде Боже, излитени фрази! И клишеа! И клишетo е клише! Како се однесуваме кон себе. Сè. Брак. Деца. Музика. Илузии за самиот себе. Апсолутно сè.

Психологот: (Ги отвора очите, уморно.) Јасно е дека сè е посрано, дека во животот повремено не ни оди. Дека тоа повремено, главно, е постојано. Ама, треба да се издигнеме над таквите ситуации. Треба да се концентрираме на позитивните страни на секојдневието.

Матуш: Кои?

Психологот: Различни. Тоа што сакате да го правите.

Матуш: Токму тоа ме уништува.

Психологот: Морате секој ден да се радувате на нешто. Барем на две-три нешта. (...) Вие сте музичар. Сè во животот има ритам. Дали сте го истражувале ритамот на секојдневието?¹⁴

Реторичкото прашање на психологот не е никаква решавачка формула на едно стручно лице за излез од кризата на главниот јунак, чија девиза гласи: „Се сомневам, значи постојам“, девиза, веројатно, важечка и за другите ликови на Шебеста. Главните јунаци во оваа проза, речиси по правило, се аутсајдери: во домот и семејството, на работното место, во љубовта и прељубата... Загрозениот идентитет, падот на моралните вредности, деконструкција на животните идеали, бесмислата на постоењето, тоталната декаденција на духот, отсуството на комуникација и меѓусебно разбирање, чувството на отуѓеност, се само не-

кои од доминантните одредници кои го обликуваат специфичниот светоглед на јунаците на Шебеста, инаку сосема обични, реални луѓе од нашето секојдневие.

„Што да се прави? Како понатаму? Нешто мора да се случи“, „Човек мора во животот нешто да сака“ – гласат оптимистичките дилеми на главниот лик во расказот „Velvet underground.“¹⁵ Необичниот наслов даден на англиски, странски, туѓ јазик, освен што звучи егзотично и провокативно, може да упатува и на свесната дистанца на авторот од неговиот расказ, бидејќи ја отвора дилемата: кој е автор на овој прозен запис? Личноста на авторот не е идентична со личноста на творецот, значи раскажувачот имплицира една игра со идентитетот. Од друга страна, употребата на странски јазик значи и чувство на отуѓеност, но и насушна потреба да се биде слушнат и разбран од другите. „Дали сум тоа сè уште јас? Кој е јас?“ – се прашува ликот во понатамошниот тек на нарацијата. И уште: „Госпoде, зошто сум јас чиновник? Уште ли сум човек или сум кафемат? Чувствувам како кожата ми се здрува, како се трансформирам во гипсен кип, кој отсутно гледа во прозорецот“.¹⁶

Ако во овој расказ дилемата е на главниот лик кој во турбулентниот свет чувствува дека преминува во статично, безживотно тело, во расказот „Градот на куклите“ на Ѓорѓи Крстевски, перспективата е обратна: наспроти динамиката и животниот ритам на нараторот (тој стигнува во град на марионети чиито безживотни очи предизвикуваат морници), стојат фигурите на другите, кои не се живи суштества, туку кукли, но кои само навидум се неподвижни: „Само стоеја и немо гледаа во него. Нивната неподвижност беше застрашувачка. Кога се сепна, сакајќи да избега, сфати дека веќе беше поколен“.¹⁷

Наоѓајќи се во стапица, во безизлез, јунаците на Шебеста (како и на Крстевски), неретко, доживуваат трагично финале – на пример, завршуваат со лудило, каков што е случајот со главниот лик во веќе споменатиот расказ „Времињата се лоши“, или со доброволен отказ на работа – како во расказот „Сеница“, или едноставно – се препуштаат на таа тотална апатија кон животот и светот на реал-

¹⁴ ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 74, 75.

¹⁵ ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 22.

¹⁶ ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 28.

¹⁷ КРСТЕВСКИ, *Обични и необични*, стр. 98.

носта, на бесмислата која толку спонтано, но сигурно води до пасивност, до помирување со една состојба статус кво, до „царење во еден правец. Напнато, концентрирано пулење во мониторот“ – како што тоа го прави главниот лик во расказот „Минималистичка симфонија“, зашто „за неког неволјата е перманентна состојба“ („Velvet underground“).¹⁸ Тоа е истата онаа формула на „Современата бајка“ кај Крстевски која гласи: „И така си живеат нерекно до крајот на животот“.¹⁹

Наспроти статичната состојба и мртвилото на духот, стои мошне реткото, суптилно, „внатрешно отрезнување“ на поединецот, од типот на одговорот што во претходно цитираниот расказ „Импровизации на гитара“ на Шебеста му го дава Матуш на психијатарот. Имено, на прашањето: „Повеќе ја сакате својата ќерка или својата музика?“, Матуш филозофски мудро одговара: „Мојата ќерка е музиката“.²⁰ Или, истиот лик, на прекорувањето на сопругата дека „сите купуваат плацови и станови, за да си олеснат и да не мораат толку да работат“, „штедат за пензија“, „имаат некаков стратегиски план“, Матуш иронично возвраќа: „И јас имам стратегиски план“. „Да издржам до староста и да не полудам.“²¹ Гротескна, но вистинита препорака за справување со денешното материјалистички ориентирано, консумеристичко општество.

Актуелноста на расказите на Јурај Шебеста е повеќе од очигледна! И тоа на повеќе нивоа. Може да се рече дека овие раскази ги антиципираат трите доминантни модели на раскажување за кои говори акад. Катица Кулава во својата *Мала книжевна теорија* (2001): моделот на пресврт (*гротеска*), моделот на откровение (*епифанија*) и моделот на атмосфера (*арабеска*).²² Впрочем, сите три модели се темелат врз атрактивноста на приказната, што произведува естетски двосмислености и повеќеозначности, нешто што претставува иманентна одредница на расказите поместени во збирката *Трезнење* на Шебеста, која, патем речено, неодамна доживеа свое ново издание на словачки јазик, збогатено со нови раскази, десет години по книгата-првенец.

Несомнено, приопштувањето на Шебеста на македонски јазик од страна на Звонко Танески ќе ги прошири видиците и сознанијата на нашата читателска публика за современата словачка проза, но исто така, во крајна инстанца, овие раскази остваруваат и една автоимаголошка функција: во сликата на Другиот понудена овде, ќе се препознаеме себеси и нашето бизарно, гротескно совремие.

SUMMARY: *The Subversive Power of the Grotesque in Juraj Šebesta's Short Stories*. One might say that the common denominator of the short stories collected in Juraj Šebesta's book *Triezvenie* is the taste for the bizarre, the unusual, the eccentric, the strange, the perverted... The author deliberately and premeditatedly seems to stand against the established order of things, to promote the principle of the abnormal instead of the normal, of the disharmonic instead of the harmonic, the perverse instead of the idyllic, the grotesque instead of the sublime. The aim is to provoke the potential reader's taste, to throw them off balance of the common, prosaic, banal, monotonous everyday life and, from the comfortable reading chair, shock them and incite them to a debate with the values of the hardly rosy reality.

The text attempts to establish certain tangents of Šebesta's short stories with the stories of some contemporary Macedonian authors. An equivalent of sorts to the grotesque view of the world and life presented in Šebesta's collection *Triezvenie* is the book *Obični i neobični prikazni* by Ćorĝi Krstevski. Both collections are their respective authors' debut books and are subject to comparative analyses on multiple levels.

Transposing Šebesta into Macedonian shall undoubtedly expand the horizons and the knowledge of our readership of contemporary Slovak prose, but also, ultimately, these short stories perform an auto-imagological function as well: in the image of the Other offered here, we shall recognise ourselves and our bizarre contemporary times.

prof. Lidija Kapuševska-Drakulevska, PhD.
Faculty of Philology „Blaže Koneski”,
University „Ss. Cyril and Methodius”, Skopje
Republic of Macedonia
e-mail: ldrakulevska@gmail.com

¹⁸ ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 115; 23.

¹⁹ КРСТЕВСКИ, *Обични и необични*, стр. 41.

²⁰ ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 76.

²¹ ШЕБЕСТА, *Трезнење*, стр. 69.

²² КУЛАВКОВА, Катица. *Мала книжевна теорија*. Скопје 2001, стр. 76.